

**YANGI ISH O‘RINLARINI YARATISHNING KAMBAG‘ALLIKNI
QISQARTIRISHDAGI TA‘SIRINI BAHOLASH**

Abruyev Abdumalik Oynazarovich

“Ipak yo‘li” turizm va madaniy meros xalqaro universiteti mustaqil izlanuvchisi

Email: abruevabdumalik@gmail.com

**ИНФОРМАЦИЯ О
СТАТЬЕ**

ИСТОРИЯ СТАТЬИ:

Received: 08.10.2026

Revised: 09.10.2026

Accepted: 10.10.2026

**КЛЮЧЕВЫЕ
СЛОВА:**

*yangi ish o‘rinlari,
kambag‘allikni qisqartirish,
bandlik, aholi daromadlari,
aholi farovonligi, mehnat
unumdorligi.*

АННОТАЦИЯ:

Mazkur maqolada yangi ish o‘rinlarini yaratishning kambag‘allikni qisqartirishdagi ta‘siri hamda uning asosiy iqtisodiy mexanizmlari tadqiq etilgan. Unda yangi ish o‘rinlarining aholi bandligi va mehnat daromadlarini oshirish, uy xo‘jaliklarining asosiy ehtiyojlarini qondirish imkoniyatlarini kengaytirish, rasmiy bandlik va ijtimoiy kafolatlarni kuchaytirish orqali kambag‘allik darajasini qisqartirishdagi o‘rni tahlil qilingan. Shuningdek, yangi ish o‘rinlarining kambag‘allikni qisqartirishdagi ta‘sirini baholash uchun yaratilgan ish o‘rinlari soni, bandlik darajasi, o‘rtacha ish haqi, kambag‘allik darajasi, rasmiy bandlik ulushi, ish o‘rinlarining barqarorligi va mehnat unumdorligi kabi asosiy ko‘rsatkichlar tizimlashtirilgan.

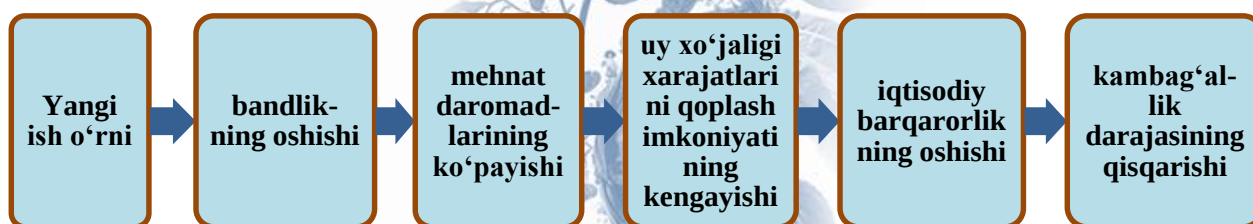
Bugungi kunda kambag‘allikni qisqartirish va aholi farovonligini oshirish dunyoning ko‘plab mamlakatlari, jumladan, O‘zbekiston uchun ham ustuvor ijtimoiy-iqtisodiy vazifalardan biri hisoblanadi. Chunki, kambag‘allikni kamaytirishda aholining daromadlarini oshirish, ijtimoiy himoya mexanizmlarini takomillashtirish, ta‘lim va kasbiy tayyorgarlik imkoniyatlarini kengaytirish bilan bir qatorda, barqaror va munosib ish o‘rinlarini yaratish chora-tadbirlari turadi. Shuningdek, doimiy bandlik aholining mehnat daromadlarini shakllantirib, uy xo‘jaliklarining asosiy ehtiyojlarini mustaqil ravishda qondirish imkoniyatini kengaytiradi. Shu jihatdan yangi ish o‘rinlarining yaratilishi nafaqat bandlik ko‘rsatkichining o‘sishi, balki kambag‘allik darajasining qisqarishiga olib keluvchi iqtisodiy mexanizm sifatida namoyon bo‘ladi.

Yangi ish o‘rinlarini yaratishning kambag‘allikni qisqartirishga ta‘siri bir nechta yo‘nalishlarda yuzaga keladi. Birinchidan, ish bilan ta‘minlangan aholining mehnat daromadi oshadi. Ikkinchidan, rasmiy bandlikning kengayishi xodimlarning ijtimoiy sug‘urta, pensiya va boshqa ijtimoiy kafolatlardan foydalanish imkoniyatlarini yaxshilaydi. Uchinchidan, yangi korxonalar va xizmat ko‘rsatish obyektlarining tashkil etilishi mahalliy iqtisodiy faollikni

kuchaytirib, boshqa tarmoqlarda ham qo‘shimcha bandlik imkoniyatlarini yuzaga keltiradi. Ayniqsa, mehnat resurslari yuqori bo‘lgan hududlarda kichik biznes, xizmat ko‘rsatish, sanoat, qishloq xo‘jaligi va hunarmandchilikni rivojlantirish orqali yangi ish o‘rinlarini tashkil etish kambag‘allikni qisqartirishning muhim vositasiga aylanishi mumkin.

Kambag‘allikni qisqartirishda yangi ish o‘rinlarini yaratishning asosiy iqtisodiy ta’siri aholi daromadlarining oshishi orqali namoyon bo‘ladi. Mehnatga layoqatli shaxsning doimiy ish bilan ta’minlanishi uning uy xo‘jaligi daromadlari tarkibida mehnat daromadlari ulushining ortishiga olib keladi. Natijada oziq-ovqat, uy-joy, ta’lim, tibbiy xizmat va boshqa zaruriy xarajatlarni moliyalashtirish imkoniyati kengayadi. Shu sababli kambag‘allikni qisqartirish siyosatida ish o‘rinlarining shunchaki sonini ko‘paytirish emas, balki aholiga yetarli daromad keltiradigan va uzoq muddatli bandlikni ta’minlaydigan ish o‘rinlarini yaratish muhimdir.

Yangi ish o‘rinlarining kambag‘allikka ta’sirini shartli ravishda quyidagi zanjir orqali ifodalash mumkin:

1-rasm. Yangi ish o‘rinlarining kambag‘allikka ta’sirini shartli ravishda quyidagi zanjir orqali ifodalash mumkin³

Bunda ish o‘rnining sifati alohida ahamiyatga ega. Masalan, vaqtinchalik yoki juda past daromadli bandlik shaxsning kambag‘allikdan chiqishini to‘liq ta’minlamasligi mumkin. Aksincha, barqaror ish haqi, mehnat shartnomasi, ijtimoiy kafolatlar va kasbiy rivojlanish imkoniyatlariga ega bo‘lgan ish o‘rinlari aholining uzoq muddatli daromad salohiyatini oshiradi. Shuning uchun kambag‘allikni qisqartirish natijalarini baholashda yaratilgan ish o‘rinlari soni bilan bir qatorda ularning daromadlilik va barqarorlik ko‘rsatkichlarini ham hisobga olish zarur.

Yangi ish o‘rinlarini yaratishda kichik biznes va xususiy tadbirkorlik alohida o‘rin tutadi. Kichik korxonalarni tashkil etish nisbatan kam miqdordagi boshlang‘ich kapital bilan bandlikni kengaytirish imkonini beradi. Ayniqsa, xizmat ko‘rsatish, savdo, umumiy ovqatlanish, hunarmandchilik, turizm, transport va maishiy xizmatlar kabi yo‘nalishlarda kichik biznesning rivojlanishi mahalliy aholi uchun daromad manbalarini kengaytiradi. Shu bilan birga, tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlash mexanizmlari kredit, maslahat, kasbiy tayyorgarlik va bozorga chiqish imkoniyatlari bilan birgalikda amalga oshirilgandagina barqaror bandlikka kuchliroq ta’sir ko‘rsatadi.

³ Muallif ishlanmasi

Kambag'allikni qisqartirish nuqtayi nazaridan hududiy yondashuv ham muhimdir. Mehnat resurslari, iqtisodiy salohiyat va infratuzilma imkoniyatlari hududlar bo'yicha bir xil emas. Shu sababli barcha hududlarda bir xil turdagi ish o'rinlarini yaratishga intilish o'rniga, hududning mavjud iqtisodiy resurslari va mehnat bozoridagi talabidan kelib chiqish maqsadga muvofiq. Masalan, qishloq hududlarida qishloq xo'jaligi mahsulotlarini qayta ishlash, agroservis va turizm xizmatlarini rivojlantirish orqali bandlikni oshirish mumkin bo'lsa, shaharlarda sanoat, raqamli xizmatlar, logistika va zamonaviy servis yo'nalishlari orqali yangi ish o'rinlarini yaratish imkoniyatlari kengroq bo'lishi mumkin.

Yangi ish o'rinlarining kambag'allikni qisqartirishdagi samaradorligini baholash uchun bir qator ko'rsatkichlardan foydalanish mumkin. Jumladan, yaratilgan yangi ish o'rinlari soni, bandlik darajasi, ish haqi o'sishi, kambag'allik darajasining o'zgarishi, rasmiy bandlik ulushi, mehnat unumdorligi va yangi ish o'rinlarining saqlanib qolish darajasi muhim indikatorlar hisoblanadi.

2-jadval.

Yangi ish o'rinlarining kambag'allikni qisqartirish ta'sirini baholash ko'rsatkichlari

Ko'rsatkichlar	Mazmuni	Baholashdagi ahamiyati
Yaratilgan yangi ish o'rinlari	Muayyan davrda tashkil etilgan ish o'rinlari soni	Bandlik kengayishini ko'rsatadi
Bandlik darajasi	Mehnat yoshidagi aholining ish bilan ta'minlangan qismi	Mehnat bozoridagi holatni ifodalaydi
O'rtacha ish haqi	Xodimlarning mehnat faoliyatidan oladigan o'rtacha daromadi	Daromad salohiyatini ko'rsatadi
Kambag'allik darajasi	Kambag'allik chegarasidan past daromadga ega aholining ulushi	Yakuniy ijtimoiy natijani ifodalaydi
Rasmiy bandlik ulushi	Qonuniy mehnat munosabatlarida band bo'lganlar ulushi	Bandlik sifatini baholaydi
Ish o'rinlarining barqarorligi	Yaratilgan ish o'rinlarining ma'lum muddat davomida saqlanishi	Uzoq muddatli ta'sirni aniqlaydi
Mehnat unumdorligi	Bir xodimga to'g'ri keladigan ishlab chiqarish yoki xizmat hajmi	Ish o'rnining iqtisodiy samaradorligini ko'rsatadi

Mazkur ko'rsatkichlarni birgalikda qo'llash orqali yangi ish o'rinlarini yaratishning kambag'allikni qisqartirishga real ta'sirini kompleks baholash mumkin. Masalan, yangi ish

o‘rinlari sonining yuqori bo‘lishi avtomatik ravishda kambag‘allikning qisqarishini anglatmaydi. Agar ushbu ish o‘rinlari vaqtinchalik, norasmiy yoki past ish haqi bilan bog‘liq bo‘lsa, ularning kambag‘allikni kamaytirishdagi ta‘siri cheklangan bo‘lishi mumkin. Shu sababli bandlik siyosatining asosiy maqsadi “ko‘proq ish o‘rni” tamoyilidan “ko‘proq barqaror va munosib daromad keltiruvchi ish o‘rni” tamoyiliga bosqichma-bosqich o‘tishni nazarda tutishi lozim.

Shuningdek, yangi ish o‘rinlari yaratish siyosatini kasbiy ta‘lim va qayta tayyorlash tizimi bilan bog‘lash muhimdir. Mehnat bozorida talab qilinayotgan mutaxassisliklar bo‘yicha kadrlar tayyorlash ish beruvchilarning ehtiyojlarini qondirish bilan birga, aholining yuqori daromadli ish o‘rinlariga ega bo‘lish imkoniyatini ham oshiradi. Ayniqsa, yoshlar va mehnat bozoriga yangi kirib kelayotgan shaxslar uchun kasbiy ko‘nikmalarni rivojlantirish uzoq muddatli bandlikni ta‘minlashning muhim sharti hisoblanadi.

Xulosa qilib aytganda, yangi ish o‘rinlarini yaratish kambag‘allikni qisqartirishning muhim iqtisodiy mexanizmlaridan biri bo‘lib, uning asosiy ta‘siri aholi bandligi va mehnat daromadlarining oshishi orqali namoyon bo‘ladi. Barqaror ish bilan ta‘minlangan aholining daromadlari ko‘payishi natijasida uy xo‘jaliklarining asosiy ehtiyojlarini qondirish imkoniyatlari kengayadi, iqtisodiy zaiflik darajasi pasayadi va kambag‘allikdan chiqish uchun zarur shart-sharoitlar shakllanadi. Shuningdek, kambag‘allikni qisqartirishda yangi ish o‘rinlarini yaratish kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirish, kasbiy ta‘limni mehnat bozori talablariga moslashtirish, hududlarning iqtisodiy ixtisoslashuvini hisobga olish hamda rasmiy bandlikni kengaytirish choralari bilan uyg‘unlashtirilishi lozim. Mazkur yondashuv natijasida bandlikning miqdoriy ko‘rsatkichlari bilan bir qatorda uning sifati ham yaxshilanib, aholining barqaror daromad manbalariga ega bo‘lish imkoniyati kengayadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “2026-yilda hududlarni yangicha yondashuvlar asosida rivojlantirish orqali aholi daromadini oshirish, barqaror ish o‘rinlarini yaratish hamda kambag‘allikni qisqartirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qarori 05.02.2026 yildagi PQ-49-son <https://lex.uz/uz/docs/-8038302>
2. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori, 03.12.2025 yildagi 763-son <https://www.lex.uz/pdfs/-7879705>
3. O‘zbekiston Respublikasi Kambag‘allikni qisqartirish va bandlik vazirligi <https://gov.uz/oz/bv>
4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Kambag‘allikni qisqartirish va bandlik sohasida davlat siyosatini takomillashtirish va samaradorlikni oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida” qarori, 04.10.2024 yildagi PQ-347-son <https://lex.uz/docs/-7131782>
5. Najimov Sh. Quchqarov B. Ish o‘rinlarini yaratish orqali kambag‘allikni kamaytirish strategiyasi Vol. 5 No. 52 (2025): Models and methods for increasing the efficiency of

innovative

research

382-386-betlar

<https://interoncof.com/index.php/germany/article/view/16565/15065>

6. Murodov Abror Azamatovich Kambag'allikni qisqartirish va yangi ish o'rinlarini yaratishda tijorat banklarining rolini oshirish Aktuar moliya va buxgalteriya hisobi ilmiy jurnali Vol. 4 Issue 11 | pp. 295-300 | ISSN: 2181-1865 Available online <https://finance.tsue.uz/index.php/afa>

Hamidov Fozil Baxtiyor o'g'li , Ismatulayev Ahliddin Nematulayevich Ish o'rinlarini yaratish orqali kambag'alikni kamaytirish strategiyalari Vol. 1 No. 2 (2025): Shokh Articles Library <https://worldsciencepub.com/index.php/shokhal/article/view/2945>

